

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Petro archiepiscopo Tarentasiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

Transfer-
tur sacrum
corpus eius

Cap. 30.

Apparet
Cardinali,
eius in san-
ctos relati-
onem im-
pedienti.

Surgit qui-
dam defun-
ctus.

Canoniza-
tio S. Stani-
slai.

sed illud in primariam ædem Cracouiensem transferrent. Creditum est illi matronæ, quod eius dicta etiam alijs testimonijs fulcirentur, apertumque est monumentum eius, vnde mox multa odoris suauitas effusa est, leuatumque inde sacrum corpus, honestissima arcæ impostum, & in summam ædem Cracouiensem Lamperti Episcopi & Canoniorum humeris importatum est anno salutis millesimo octogesimo octauo, quinto Calendas Octobris: conditumque est in sarcophago elegantissimo, è petra confecto, & lamina aurea contecto, cui laminæ series martyri, eius insculpta erat.

Plurima deinde meritis beatissimi viri edita sunt miracula, quæ prolixè partim commemorat author huius, sed more nostro ob nimiam multitudinem cogimur ea omittere, ne moles operis crescat in immensum. Id vnum tamen præterire nolumus, quod cum diu laboratum tandem esset sub Innocentio III. Romano Pontifice, vt in sanctos referretur, & Cardinali Ostiensi Rainaldo, qui postea Innocentio succedens, Alexander dictus est, admodum repugnante res effectum obtinere non posset, idem Cardinalis in grauem morbum incidit, qui non solum ipsi, sed etiam medicis vitæ eius desperationem afferret. Hoc morbo ad dies aliquot laboranti, apparuit S. Stanislaus vigilanti & decumbenti cum multo splendore & gloria, eumque comiter reprehendit, quod temerè ausus esset ipsius impedire in sanctos relationem: sed veniam ignorantia petenti libens signouit, at ita tamen, vt minaretur grauius simile quippiam deinceps tentaturo: iussit autem, vt in signum sanctitatis suæ quamprimum sanus è lecto surgeret. Quod ita factum est, adeoque, permouit Cardinalem illum, vt cunctis mirantibus repentinam eius sanitatem, mox ad Pontificem Innocentium se conferret, & summoperè hortaretur eum, vt sine hesitatione in Sanctorum catalogo illum adscriberet. Itaque Pontifex in eam curam intentus, cum iam coram infinita hominum frequentia Assisij in hoc opere versaretur, vidit in templum inferri cadauer iuuenis extincti, Ibi tum humi se prosternit coram altari, cui assisibat, orat Dominum, vt præsentis miraculo confirmet vera esse, quæ de Stanislai sanctitate dicerentur. Vix precem absoluerat, cum ecce defunctus redit ad vitam, & Pontifex tam insigni viso miraculo, pergit in offerendo sacrificio, pronunciatque, S. Stanislau in Sanctis deinceps numerandum, diemque festum ei celebrandum octauo die Maij, quo occisus, fuit. Incidit hæc res in annum Christi supra millesimum ducentiesimum quinquagesimum, cum iam à cæde beatissimi Stanislai fluxissent anni centum & septuagintaquinque. Per multa inde secuta sunt miracula, quibus Deus cohonestauit sanctum martyrem suum in laudem & gloriam nominis sui, quod est benedictum in secula, Amen.

VITA S. PETRI ARCHIEPISCOPI TARENTA-
SII, AVTHORE GAUFRIDO ABBATE ALTAETVMBÆ,
cui eius scribendæ negocium datum fuit à Cisteriense & Clarauallense Ab-
batibus, cum Lucius Romanus Pontifex illis mandasset, vt eam
conscribendam curarent.

PROLOGVS AVTHORIS.

Heb. 13.

Act. 14.

Præfatione
in Peuta-
reuchum
Moyfi.
Eccli. 11.

Ouid. 1. A-
mo. Ele. 15.
Psal. 73.

VT à verbis Apostoli præfatiuncula nostra sumat initium, Christus Iesus heri & hodie, ipse & in æternum: Et quemadmodum nullis retro generationibus sine testimonio semetipsum cognoscitur reliquisse, nec nostro credendus est tempore in hac sibi parte deesse. Nec solum sibi vel nunc reliquit Eliam, cuius thesaurus charismatum nulla distributione minuitur, cuius opes gratiæ spiritualis sicut defectum nesciunt, ita nec detrimentum. Sanctus olim Hieronymus catalogabatur contemporaneos suos sic ingenia quasi vina probare, quibus videlicet gratia ex vetustate succrescit. Quid putas diceret, si videret merita quasi vina probari? Viuentium tamen eatenus prædicare virtutes proverbialis doctrina prohibuit. Quod non modò cauere necessè est ob humanæ conditionis incertum, sed propter illud quoque Poëticum, quia Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit. Nouit Dominus, qui sunt eius, & stellas suas distribuit in signa & tempora, dies & annos. Nemo itaque dixerit: iam non est propheta, & nos non cognoscet amplius. Et veritati contraria est talis opinio, & inimica saluti. Necessitatem patientibus subtrahit opportuna suffragia, & proficientibus ingerit ex perfectionis desperatione teporem. Nequid nobis superuenisse credenda

denda est admissura ferotina, vel cōceptus extremus. Necdūm cessat luctator strenuus & fidelis varias imponere virgas aquarum canalibus, vel scripturarum codicibus, vel quia aqua sunt populi, decursibus transeuntium generationum. Virgas ex populis, unde suaui ad refrigerium conficiuntur vnguenta, misericordiae viros possumus intelligere, in pōpulis commendantes. Virgas ex platanis, quarum solida pulchritudo & leuigata planities aedificijs praestat gratiam & decorem, religiosorum hominum irreprensibilem accipimus sanctitatem, quae probabilibus domum Dei aedificat & illustrat exemplis. Virgas ex amygdalis, quarum vtinam singula quaeque die altera, post praesentem vitam scilicet, vt illa quondam Aaronica, foecundior innorescat, in tertio ordine praelatos accipimus. Quae vtinam frondes proferant ad obumbrandum reis vilius, quam ex folijs ficuum perizomata primi texere parentes. Vtinam flores gratiae & deuotionis exhibeant, quibus interim fulciantur amore languentes. Vtinam producant amygdala, id est, nuces, longas videlicet, non breues: fructū, qui non transeat, fructum salutis & saetatis aeternae. Quauis & aliter intelligere liceat, & referre frondes ad verba doctrinae, & flores ad exempla vitae, summum etiam fructum ad orationis effectum. Denique huic virgae, quam suae generationis hominibus diuino exhibiram munere, propositi nostri est posteris etiam redhibere, tam excellenter affuit in eleemosynarum exercitijs vnctio misericordiae, in conuersatione sua monastica solidus nitor professionis & puritas disciplinae, in praelationis officio foecunditas multiplicis gratiae, vt difficile dixerim, quid inter populeas, aut platanicas, vel amygdalinas debeat reputari. Sic nimirum vixisse eum, & cuilibet horum trium velut specialiter fuisse deditum constat, vt transeuntem ex hoc mundo ad patrem omnes viri misericordiae, omnes filij disciplinae, omnes etiam sponse Domini fideles & strenui paranympsi, ad sua certatim moenia merito rapuisse credantur, sibi quique proprium vendicantes. De quibus singulis vel pauca quaedam, religiosorum fratrum testimonijs comperta, sequens narratio comprahendet, quantum scriptori in scio tanti pontificis merita contulerint.

VITAE HISTORIA.
CAPVT I.

Venerabilis huius Petri parentes, praedium proprium in Viennensi incolere dicecesi, quod postmodum idempse-
priori mutato nomine, S. Mauritij nuncupauit. Illic & iustis suis laboribus victu mediocri vitam sobriam transigebant, secundum seculum praesens humiles, sed erga pauperes eleemosynis & compassione, erga viros religiosos obsequijs & affectione deuota, apud Deum ingenui & sublimes. Eo tempore Cisterciensis monasterij vinea iam fructificans, ad illas etiam partes dilatauit palmites suos, Quos reuerendissimus Archiepiscopus Guido, in summum pontificem Calixtum, secundum mutationem dexterae excelsi postmodum assumendus, feliciter plantauit in monasterio Bonauallis, fidelium multitudo rigauit, ad benedictionem suam dedit Dominus incrementum. Huius coenobij primus abbas Iohannes, multiplici praeditus sanctitate, pontifex demum factus est Valentinus, & maxime post gloriosum ab hac vita discessum miraculis claruit quam multiplicibus & immensis. Parentes quoque praedicti Petri, a primordijs monasterij multimoda eum deuotione colebant. Quorum primogenitus, Lambertus nomine, literarum studijs traditus, in puerili erudiebatur aetate: Petrus vero secundus natu, officio fuerat alteri deputatus: fraterna tamen aemulatione, vel potius inspiratione diuina, ipse quoque ad eadem studia vehementer aspirans, proficiebat eatenus, vnctio magis quam eruditione magistra, vt mirari inciperent, qui videbant puerum, literas rapientem, amplius discere quam doceri. Nec ingenio memoria, immo neutri gratia defuit. Denique psalmos omnes Davidicos sic apprehendit, sic tenuit, vt anno primo cordentis vna die psalleret vniuersos. Praeuentus in benedictione dulcedinis, a pueritia grandiusculam sibi induit grauitatem, lectionis amator, ludorum fugitans, quibus illa confuevit aetas potissimum delectari. Eo tempore, iam legitima liberorum procreatione completa, vitam in seculo eremiticam praecipare parentes, abstinentiae dare operam, a coniugij opere penitus abstinere, & amplius solito eleemosynas exercere coeperunt. Deputauerant molliora fulcra pauperibus, ipsi in palea recubantes. Et cum

Gen.30.

Num.17.

Gen.3.

Maij 8.
S. Petri parentes.

Felicitas ingenij & dicendi celebritas.

Morū maturitas.

Parentum eius vita religioſa.

O tota

tota domus xenodochiū videretur, assignata erat pauperibus & peregrinis propria cella seorsum. Religiosos nō modō suscipere, sed expetere satagebant. Maximē verō Carthusienbus & Bonauallisibus, in quibus maximē cōplacebant, cōgrua ferre cibaria, & salutis cōsilia ab eisde non modō sibi sectāda, sed pluribus communicanda referre. Pacem habere cū omnibus, pacem omnibus suadere, & ad pacē reuocare discordes. In iuriam patientibus opē ferre, opportunē arguere, quos licuit, inferentes. Cūscio pater vtebatur ad carnē, quod sub vestibus sibi congruis occultabat. Ambo pariter magis ac magis innocentia conseruare, sectari iustitiam, colere pietatem, in fide & operibus bonis liberos educare. Filij clericis nulla volebant beneficia ecclesiastica tribui, licet adhuc in seculo constitutis, quod vix solent etiam religiosi prateruire parentes.

CAP. II.

Petrus fit
monachus
Bonauallis.

Virtutes
eius.

Iam Petrus iunior (nam & genitor ipso nomine vocabatur, Apostoli proinde Petri cultor officiosus & affectuosus amator) Pythagoricę literę biuium & ambiguū adolescentiæ tempus attigerat. Iam pro ætate & religione sua in ea quidem literali doctrina, quæ competere vtrique videbatur, fructum potiùs conscientię eligens, quàm infantis scientiæ folia vana sectari, suadente abbate Iohanne, ad quem pater propter hoc ipsum, sed alia occasione, accedere eū fecerat, prædicto Bonauallis cœnobio sese contulit, ibi sese offerrens Deo sub regula & Abbate fideliter seruiturum. Votum vouit, & vorum soluit, supplicem Deo & miserentē animæ suæ, corpori durum castigatōrē, prelati obedientissimum, humilem cunctis fratribus, cunctis amabilem, nec multō post etiam vtilem, imitabilem, venerabilem, raptim potiùs, quàm paulatim, proficiendo, incipiens exhibere. Iam tunc firmiter locabantur in eo sublimium solida fundamenta virtutum, & radices deorsum mittebant, sursum fructificatura genimina gratiarum. Lambertum quoque germanum suum ab eodem conuersionis suæ initio secum traxit. Qui nimirum & ipse laudabiliter conuersatus, in cœnobio, quod Casiriacum dicitur, Abbatis officio strenuē functus est, & defunctus in eo. Nec longē post, quàm Petrus noster tyrocinij sui tempus expleuerat, reuerendissimus Abbas Iohannes intelligens, quoniam vas electionis est iste, per diuersos eum gradus ad officia diuersa promouit, semper seipso inueniens, quanto perfectiorem, tanto humiliorem.

CAP. III.

Creatur Ab-
bas Stame-
dienfis.

Sap. 10.

*breui

Vide ani-
mum in pau-
peres valde
benignum.

Inter ea tempus affuit, vt nouus eligeretur Abbas, cum nouo fratrum examine in nouo Stamedij monasterio ordinandus. Dicitur verō Stamedium, quasi stans medium, quōd circa eundem locum, prouinciæ duæ & duo conueniant comitatus. Votis communibus & Abbatis Iohannis arbitrio Petrus eligitur, vt supra illam petram, illam fundaret Dominus, illam ædificaret ecclesiam. Ad locum mittitur arduum, locum aridum, locum arctum, & quod maius incommodum videbatur, iuxta publicam stratam penē iugiter à multitudine commeantium frequentatam. Sic certamen forte fortiori datum, vt vinceret & sciret, quoniam sit fortior omnium sapientia. Quantis humanitatem ieiunus hospes exhibuit, quantos seminudus & algens ipse vestiuit. Inter excelsas rupium fauces, sicut cernere est, sibi suisque cœnobii, xenodochium alijs construebat. Sed exteriora grauamina paruipendens, secum grauius luctabatur, admirans, quōd tale sibi officium Dominus & tantum nomen permisisset imponi, nullum sese æstimans, nullum profitens, nullum gerens. Obsequijs potiùs, quàm iniurijs mouebatur. Pedes ibat ad longius posita tuguriola fratrum, & ad remotos in Alpibus reptitabat agellos. Pane arcto & aqua graui, incōdito & vix salso olere vescebat. Dedit tamen Dominus benedictionem, & illustratus est ædificijs, donatus pascuis, agris, vineis locus, licet remotis, & vnde ad monasterium non sine multo labore vel nunc queant cibaria qualiacunque deferri. Nihilominus etiam humanitatis & compassionis erga pauperes & peregrinos hereditariam gratiam eiusdem cœnobij fratribus dereliquit, vt celebris hodieque fama pronunciet, Stamedienfes, supra multos abundantiores, magis humanos, amplius liberales. Iam tunc panes & casei frustra circunferens, in sinu miserabilium personarum, dum occurrerent, abscondebatur. Quod in episcopatu magis exercuit, socijs etiam suis onera pia communicans. Si prandendum foret iter agenti, vt sit aliquando, diuerticula declinabat, iuxta callem publicum residens, vt mensa eius etiam tunc cum pauperibus foret & peregrinis. Illuc quanto pauperior, tanto acceptior hospes vel infirmior aduentabat. Prouiderat autem Dominus vltimum congruam huic viti & alijs, in eadem tunc fructificantibus regione, illustrem principem & bonorum memoria dignum Marchionem Italia, Sabaudia & Maurien-

na co-

næ comitem Amedeum. Hic deuotus admodum viro Dei, præter alia beneficia, horreum quoque cum vineis, quod Montem Melioracum vocant, eius cœnobio contulit, vt infra arduos montes haberet, quò diuerneret, quādo eum, in quo sibi plurimum complacebat, consilij gratia accessiret. Iam mundo cœperat innotescere, iam lucere in operibus suis, vt glorificaretur pater cœlestis in eo, cuius cor ardens erat in semetipso ex ignito eloquio sapientiæ, de qua legitur, quoniam cum simplicibus sermocinatio eius. Ad meditandum enim, cum Isaac Patriarcha egrediebatur in agrum: & sapientiam concupiscens, mandata seruabat, vt daret illam Dominus sibi, & intelligeret à mandatis, piæ & dicitur actioni, sacra contemplationis obtentu.

Amedei principis liberalitas.

Prouer. 3.
Gen. 24.

CAP. IIII.

Interea videns eum Rebecca, vultum operuit, & desiliit de camelo. Siquidem Tarentasiensis ecclesia virum sibi à Domino præparatum & prædestinatum, considerans, ab Idraële quodam, moribus magis quam nomine barbaro, de priore errore confusa, recessit. Ille enim prædictam ecclesiam nequiter occupauit, nequius detinuerat, ambitiosè ingrediens, & perniciosè progrediens, vt prauo inchoata principio, similis exitus consummaret. Hunc præcesserat cum reuerentia nomināndus alter Petrus, ex Abbate primi monasterij, quod ex Cistercio prodijt, Firmitas nomen illi: & ex eodem ordine ad Pontificium primus assumptus, vir Deo dignus, in vita sua optimis præditus studijs, & post obitum, sicut aiunt, pluribus vsque hodiè fideliter accedentibus, ad memoriam suam ægrotantibus conferens sanitatem. Hunc secutus est hydræ soboles Idraël supradictus, sed temporis sorte, non imitatione virtutis. Quod enim ille corripuit in moribus, quod acquisiuit in possessionibus, quod ecclesiasticis addidit ornamentis, hic corruptit, diffraxit, dilapidauit in breui. Propter hæc & similia arbor inutilis Apostolica falce præcisā, & Dominus Petrus Stamedienis ad regimen ecclesiæ Tarentasiensis electus est, cæterorum omnium votis conuenientibus, sed non suis. Nullatenus enim potuit ad consensum electionis induci, donec conuentum Cistercij Capituli generalis eiusdem ecclesiæ clerici præstolantes, illic eum interceptè, vbi subterfugium deinceps non haberet. Ibi autoritate totius ordinis est oppressus, maximè verò sancti Bernardi Claraualis, cui reuerentiam semper exhibuit singularem, & venerabilium patrum suorum Cisterciensis & Bonaualensis Abbatum. Ab ijs angariatus, & manualiter clericis assignatus, obtemperauit inuitus.

Idraël pseudoepiscopus.

S. Bernardus Abbas Claraualis

CAP. V.

Sic promotus est in Tarentasiensem archiepiscopum venerabilis Petrus, sed parum motus à forma vitæ, in qua fuerat conuersatus: mansit habitus humilis, victus tenuis, somnus breuis. Si meliunculam vestem quæcunq; persona attulit, non longā fecit cum eo moram: sed ad alterum transijt possessorem. Victus eius, panis cibarius cum legumine, & talibus erat oleribus, vt ex eadem olla ministraretur egenis: nisi quod melius condita frequenter illis præcipiebat offerri. Id dico, quod mihi sæpius datum est experiri. Ad Romanam curiam cum eo aliquando profectus sum: & quia ieiunantibus nobis pauperes prius prandere volebat, & iterum atque iterum superuenientibus erogari, pluries accidebat, in superfusa aqua & iure secundo vix modicum oleris aut leguminis inueniri. Et licet plurimum mihi sanctus ille deferret indigno, sæpius tamen cum sua prius cibaria superuenientibus porrexisset, vel clamitantibus misisset egenis, nostra quoque tollebat quasi murmuranti, sed vt satis cognouerat, super huiusmodi rapina potius gratulanti. Pro vigilijs prolixioribus monasterij, à quibus se deplorabat auulsum, secretis orationibus insistebat. Opera manuum, labore compensabat itinerum: sed & manus impositionis, id est, confirmationis non modò infantum, sed & personarum cuiuscunque ætatis, vbique ad eum & vndique confluentium, aliquando de mane vsque ad crepusculum noctis & vltra protraherebat: disciplinam silentij, prædicationis instantia redimebat. Subtilioribus tamen eloquijs animum minùs apponens, personis potius alijs imponebat, quoties auditoribus disertis competerè talia videretur. Ipse magis doctrinam simplicem sectabatur, studens eruditioni, consolationi, exhortationi, obsecrationi, & quantum minùs libenter & minùs frequenter, interdum tamen increpationi. Volebat enim & ipse quinque verba magis in sensu, quam in lingua decem millia, loqui. De mandatis Dei erudiebat ignaros, & fidei sacramenta ad discussionem minùs idoneis, sermonibus paucis inuoluta tradebat: quemadmodum olim filijs Caath vrensilia tabernaculi non licuit, nisi tecta, deferre. Consolabatur magnificè pœnitentes, non modò in locutione communi, sed multo magis in collo-

S. Petrus fit Tarentasius Archiepiscopus. Eius victus,

1. Cor. 14.

Num. 4.
Erga pœnitentes vt se gesserit.

tionē secreta: flere ipse cum flentibus, & præuenire minùs adhuc sua crimina, sua discrimina sentientes, monitis excitare viam salutis ingressos, nunc parata fidelibus præmia, nunc priorum exempla proponens: obsecrare deuotionis capaces animos, diuinam erga homines charitatem affectuosè commendans, & commemorans beneficia, vel singulariter aliquibus personis, vel cõmuniter vniuersis exhibita. Improbos etiam durius arguens, increpare, horrorem malitiæ, flagitiorum maculas execrans, & futura velut sub oculis ponens supplicia, terribili prosecutione depicta. In colloquijs etiam familiaribus, quemadmodum ventus Aquilo dissipat nubes, sic verba detractoria, noxia, ociosa, non modò facie tristi, sed & repræhensione congrua præcedebat. Sed vt verborum fructus ex operibus innotescat, ad ea deinceps accedendum.

CAP. VI.

In sua Ecclesia quæ inuenit meritò corrigenda.

In ecclesia sua residens nouus pontifex, inuenit quod vehementer doluit, negligentiam in ea fieri opus Dei, vt non tam remuneratio præstolada, quàm metuenda maledictio videretur. In moribus clericorū non satis ei placuit, quia nec Deo credidit complacere. Episcopij & clericorum inculta vel ruinosæ domus, pristinos habitatores negligentia arguebant. Parochiales ecclesias & decimationes diocesis ex magna parte viri potentes laici, vel ab eis alij possessione sacrilega detinebant. Sacerdotum vita minùs probabilis, & sibijpsis plurimum noxia, & plebibus perniciofa existerat. His & huiusmodi rebus intendit & superintendit episcopus, suū sibi nomen interpretans. Orationi institit deuotione fideli, & prælatus in sollicitudine subditis operam sedulus & circumspectus impendit. Super omnibus tamen confusus est magis orationi, quàm industria propriæ vel labori. Denique, quod vix aggreddendum fuerat, vix sperandum, de ecclesia sua magnos & nobiles viros amouit clericos seculares, & pro eis regulares canonicos introduxit: neutrum sibi imputans, sed diuinæ sapientiæ fortiter & suauiter omnia disponenti, sine graui scandalo vtrunque opus perfecit. Ordinatos quoque canonicos, in disciplina morum diligenter instituens, egit vt diuina officia dignius & honestius celebrarent, vt eorum conuersatio regularis & opinio acceptabilis, ad salutaria studia ceteros quoque, tam clericos quàm laicos excitaret. Cum quibus intrans & exiens fidelis antistes, psallebat in choro: in claustro vel capitulo residens, de spiritalibus studijs siue etiam temporalibus conferebat agēdis, quemadmodum magister discipulos erudit, nutrix fouet paruulos suos. Ne non prouidit eis ad tempus, sed in posterū quoque de redditibus episcopij non modicam contulit portionem: vt merito sinul & numero clerus Domino seruiens augetetur. Et suæ tamen domui restituit ampliora, præsertim ex parochiarum stipendijs & ex decimis, quas de manibus tyrannorum per censuram Ecclesiasticam potenter eruit, vel liberaliter pecuniarum collatione redemit. Ceteros etiam sacerdotes & corripuit & correxit, ecclesias necessarijs utensilibus, pallijs, libris & vestibus competenter ornauit: nullam penè capellam in toto episcopatu sine argenteo calice dereliquit. Vbi aliam comperit non suppetere facultatem, (Siquidem valde inops est regio) ex singulis domibus oua singula per hebdomadam colligi & venditari fecit, donec ad precium calicis peruenirent. Pecunias non reposuit, auaritiæ idolum detestans. Annonas annotinas esse, & suis annis voluit deseruire. Debita grandia non contraxit, nec qualibet occasione seruus fieri voluit scelerantis, sua semper mediocritate contentus. Comites religiosos & paucos, in sua præsertim diocesi, circuducens, ecclesijs fieri noluit onerosus, obsecrans hospites suos, vt quod minus in familia vel equitaturis consumerent, fratribus suis, qui nusquam illi decerant, erogare pauperibus non pigeret. Cathedralem basilicam texit lapidibus, caput & campanaria plūbo operuit: Quam multipliciter pro qualitate provincie decoratam, ornamentis etiam competentibus illustrauit. Exteriorem quoque decorem, vt decuit, domus Dei diligens & procurans, suas & clericorum domos vel renouauit, vel nouas condidit, non admirationem intuentium captans, sed moderata inhabitantium commoditate, vel mediocri amœnitate contentus. Specialis siquidem cura extitit præsulij & sollicitudo permaxima super egenis & agris vtriuslibet sexus & cuiuscunque ætatis. Domus eius omni tempore xenodochium fuit. Maximè tamen ante messem mensuris tribus, quando maximè solent, illis præsertim in montibus, illis in rupibus, alimenta deficere, singulis annis statuerat agapen fieri generalem, & quotidie multitudinem vndique concurrentium pane refici & pulmento. Nihilominus quoque per vniuersam diocesim suam inualidos & desperata agritudine decubantes studiosè perquirens, in victu & vestitu necessariâ prouidebat, per seipsum, quos poterat: quos non poterat,

Sap. 8.

Ecclesias vt ornari.

In ædificijs quid spectarit.

Hospitalitas insignis.

Erga ægros cura & be-

póterat, per fideles nuncios sapius visitans, & erga eorum curam ex contingensibus nihil omittens. Quibus cubacula propria vel suorum solatia deerant, dabat operam, vt personæ committerentur fidelibus & deuotis, apud quos humanitatē eis faceret idoneam exhiberi. Ipse verò, quacunquē pergeret, tanta libertate, tanta affectione curam gerebat huiusmodi miserabilium personarum, vt nummos, cibos & vestimenta non postularium importunitas extorqueret, sed charitas vtrò porrigeret. Pluris etiā aestimabat occasionem sibi præstitam miserendi, quàm exhibitum à se beneficium quodlibet indigenti. Quoties eius munera lachrymæ præuenerunt, vt pietatis adeps holocausto pontificis non deesset? Furabatur quæ sua erant, etiam quæ suorum, vel sibi adeo familiarium, vt certus foret, in suo eis damno fore complacitum.

CAP. VII.

EST mecum frater, qui in sua ei adolescentia notus extitit & acceptus. Eo didici referente, quòd apud matronam aliquando deuotissimam, velut alteram sibi Martham ministrantem, recumbens, panes abscondit in sacculo, quem ferebat. Aduertit mulier, & panes suos & alios frangēs atque declinans, dabat opportunitatem, donec sacculus impleretur. Surgitur iam à mensa, sed pietatis furtum episcopus ferre non præualet. Adstantem denique, quem prædixi, tunc secularem, nunc monachum, in consensum huius operis adsciscens, innuit vt cadentem sacculum clam suscipiens, abportaret. Suscepit, tulit, & resignauit iam sedenti super humile animal suum

Exemplum rarum in Archiepiscopo.

CAP. VIII.

Alpem quandoque grauissimam, cui nomen Columna * Iouis, tempore hyemis pertransibat. Occurrit anicula feminuda, debilis, algens, & lachrymis vsquequaque respersa. Videns sacerdos, immò Samarites, non transijt: substitit, & conuenit socios suos, dicens: En mater mea. Nec sine singultu & lachrymis compassionis adiecit: Me miserum: perit frigore mater mea. Quid faciemus ei? Si damus nummos, nihil proderunt morienti. Quis nostrum potest sibi subtrahere, vnde possit ista vitam protrahe- re? Quæsiuit, & non inuenit, quòd omnes sibi in periculo positi viderentur, vix à facie frigoris sustinentes. Hyberno siquidem, vt prædixi, tempore loca pessima pertransibant, vbi frigus vix tolerabile inuenitur æstiuo. Sed non fuit, qui faceret bonum, non fuit vsque ad vnum: dissimulante eo, iussi præcedunt cæteri: ipse non subsequitur, sed subsistit. Descendit, vnicam exiit tunicam, qua super cilicium induebatur: & cucullam resumens, miserabilem induit foeminam, & procedit. Atramen pedes graditur viam difficilem, inter frigoris & laboris molestias constitutus.

Luc. 10.

Vide exemplum charitatem.

CAP. IX.

In eadem Alpe tam graui xenodochium inops ac penè nullum reperiens, efficacem adhibuit operam & impensam, vt ædificijs dilatatum, prædijs & animalibus locuples, transeuntium necessitati subsidia opportuna ministreret. Sic in monte, qui merito dicitur Lætionis, licet extra prouinciã suã constituto, viã vix cõmeabilem, multo labore rupibus scissis, ex magna parte correxit, & hospitalē in eo domũ cū fratribus religiosi instituit, Tertium in * Iurenſibus solis xenodochiũ ordinauit, vt non modò præteritas eius elemosynas enarret sanctorum ecclesia, sed in futurum sentiat & præſentes.

Aliquot xenodochia instituit.

Viresibus

CAP. X.

Altera hyeme nimis horrida similem supra dictæ mulierculam, in vna tantum veste lutea tremulam & lachrymosam, idem sanctus inuenit. Huic etiam, alio non occurrente solatio, quod impenderet, non sine corporis sui periculo vestem similiter propriam, occultè sibi detractam, miserculæ tradidit, & celerius declinare præcepit. Ipse verò pro ea iurius alguit, expalluit, tremuit: & ignorantibus suis, inter eos dissimulans, incommodum pariter & periculum tolerauit. Ventum est ad hospitium, & intruit eum frater, expauit: Et heu, inquit, pater quid accidit? Considerans denique frigoris acerbitate confectum, & inueniens sub cuculla tunicam non habere, suam tradidit illi, & operuit pannis in lectulo collocatum. Ibi demum refocillatus, recaluit & surrexit. Ipso fratre narrante, hoc didici, & quod sequitur alterum pietatis opus, cum virtutibus etiam multis, quibus præſens interfuit, & diligentius explorauit. Plurimis enim annis eius obsequijs deseruiuit.

Mira charitas.

CAP. XI.

In regione Prouinciæ per Nemanſense territorium pater sanctus iter agebat. Cui Lobuiam puer seminudus, immò etiam semiuuius, exijt ex tugurio vili, & intuitus eum, interius se recepit. Intelligens itaque vir misericors oblatam sibi diuinitus misericordiam

ricordia facultatem, puerum sequitur, intrat tugurium, miseram inuenit & miserabilem foeminam, aegritudine & inedia laborantem. In palea modica recubabat, vno tecla panniculo, non tam vilis precij, quam nullius. Vniuersa suppellex, olla vna non grandis erat. Lachrymae verba praeueniunt. Accedit tamen, alloquitur, audit septimam diem esse, ex quo panem misella non nouit. Ibi suus ille non parcens, vestes alias atque alias tollit: vestit foeminam, vestit & puerum, pecuniam sufficientem ad totius mensis victualia coemenda largitur. De sacratissimo patriarcha Iohanne legimus, multas ei pecunias quam frequenter oblatas, & ab eo quam liberaliter resignatas esse pauperibus. Qui iuxta illud Cantici canticorum, Dilectus meus mihi, & ego illi, factis implebat, quod quidam ex ministris eius post ipsius transitum non est veritus dicere de eo: Sic, sic: Tu mittendo, & ego dispergendo: videbimus verò, quis vincat. Sic noster quoque elemosynator canalem sese exhibuit, influentem iugiter aquam, iugiter refundentem, nil retinentem sibi de plenitudine sua.

CAP. XII.

Descendente eo aliquando ad partes Gallia, religiosus quidam frater, oeconomus episcopi, per nuncium supplicans supplicabat, aliquatenus sibi quoque super quibusdam agendis anxio subueniri, & de his, quae tribuerentur, aliquam referuari benedictionem. Subiit pontifex ad hoc verbum, propositum gerens aliud, aliam voluntatem. Ipso denique firmiter asseuerante cognoui, per cuius manum pecunia penè tota transiit, quod erogatis in eodem itinere duobus millibus solidorum, ne vnum quidem referuauit, ne vnum misit vel attulit ad domum suam.

CAP. XIII.

Vndique iam ad eum & vbi que confluere coeperat innumerabilis & intolerabilis multitudo, animarum & corporum remedia quarritans, tangi postulans, flagitans benedici. Interea causa extitit, vt in monasterio sancti Eugendi in locis * Iurensibus moram faceret mensibus duobus & vltra: vbi tantas per eum praestitas sanitates regio tota cognouit, vt incredibilis turba concurrens, ac si iurata foret in eius necem, non modo comprimeret, sed opprimeret imbecilem. Vix tandem locus idoneus, locus tutus potuit inueniri, turris basilicæ sancti Eugendi, per duas hincinde cochleas ascendenda. Illic posita sedes, lignis fortioribus circumsepta, vt solam manus impositionem, vel auditum & responsa perciperent, qui per alteram seriatim cochleam ascendentes, per alteram exinde descendebant, vt nec illi, nec sibi inuicem possent esse molesti. Tam multis inibi caecis visum, surdis auditum, mutis loquelam, claudis gressum, & incommodis varijs laborantibus contulit desiderata remedia, vt difficile quis dinumerare, nedum scribenda seruare potuerit signa virtutum, quibus in seruo suo glorificatus est Deus. Omnes tamen ad sacram Eugendi beati memoriam transmittit, vt gratiarum actionem Deo & venerabili soluerent confessori.

CAP. XIII.

Inter crebras aduentantium multitudines, horribilis quaedam matrona praegnans, super equum minus quietum, minus domitum properabat. Offendens equus in via, & exacerbatus ad mulieris ruinam, grauiter fremere & calcitrare coepit atrociter circa eam. Adharentem denique carni interulam multis in locis pedibus scindens, nihil nocuit nomen praesulis inuocanti. Cui demum exhibita gratias egit, periculum referens, quod euaserat, & ostendens omnibus vellem laceratam, corpus illa sum.

CAP. XV.

Affuerunt tres viri de ciuitate Laufanna, sub obestatione diuini nominis firmiter asserentes verbum dignum memoria, dignum reuerentia, dignum admiratione, sed quod in ore trium testium stare debeat. Clausos siquidem in ergastulo perhibebant aliquandiu sese fuisse detentos. Interim coepit in ciuitate illa virtutum, quas per beatum Petrum Dominus actirabat crebrius, fama crebrescere. Ad cuius nominis inuocationem fideli supplicatione conuersi sunt, eius sibi meritis postulantes diuinitus subueniri. Contigit igitur die clara iustodes suos ludere alea ante ostium carceris obserati, illos clausos & compeditos in iuris lamentari suae calamitatis arumnas. Adest interea pontifex inuocatus, soluit compeditos, manu porrigit, aperit ostium, iuber vt exeant. Sic manifestus apparet, viros extrahit & educit. Et cum nulla foret mora vel opportunitas diuertendi, sequentes prauium ducem suum, super tabulas, quibus ludebant, inter medios transiere custodes. Nec mirum, si videri

ab

Insignis benignitas & liberalitas.
S. Iohannes patriarcha Alexandrinus.
Cant. 2.
Educat tres viros e carcere stupendo miraculo.

*Virensibus

Innumeri per sanctum virum curantur.

Obserua modestiam.

Foeminam seruat illam.

ab hostibus praesentes ipsi non poterant, qui sic sibi videre videbantur absentes. Neob eis pontifex ante disparuit, quam euasisse pericula, & ad locum sese cognoscerent peruenisse sciturum. Vnde etiam voto sese obligantes, non gustauere cibum, donec ad sui praesentiam liberatoris accederent, noua & mira Dei magnalia praedicantes.

CAP. XVI.

Verum tamen sicut multis innotuit, locus ille admodum sterilis est, & nihilominus grauis accessu, ut cibaria vix ex se proferat, vix aliunde recipiat. Compatiens proinde vir misericors multitudini confluenti, quae à domo vel à dioecesi sua per fideles nuncios poterat obtinere, quicquid ab aduentantibus suscipiebat oblatum, in cibos pauperum erogabat. Accidit autem, ut die quadam sabbati propter aeris intemperiem ad venundandum conuochere solitis negaretur accessus, & ministri suggererent nullam penitus facultatem, consilium nullum suppeteret, ut instanti Dominica posset refectio consueta pauperibus exhiberi. Erant enim plura millia, & vna tantum porcina sibi perna cum modica viciarum quantitate remanserat, ut totum simul caperet olla vna grandis quidem, sed haec quid in ser tantos? Imperat tamen, ut quod possunt, id faciant: quod habent, hoc praebent, quandoquidem spes nulla suppeteret aut facultas ampliora quaerendi. Manè factò, coctis cibarijs, in atrium introducta pauperum multitudo, cui viderentur praeparata posse sufficere. Refectis illis, cum adhuc esca suppeterent, alij sunt introducti: & ipsis itidem satiatis, mirabantur quod cibus adhuc superesset. Nec prius cessauere, quam dies cum escis simul & pauperum numerositate deficeret. Nec mihi fateor mirum videri debet, lectorem meum non mediocri super hoc admiratione moueri. Alioquin si sic factum credere quis detrectat, sic creditum non discredat. Videat tamen, cui potius sit credendum, prauidicio suae negationis, an illorum narrationi, qui praesentes fuerunt, viderunt oculis, manibus tractauerunt. Sed transeundum nobis ad alia, ne super miserationibus huius viri misericordiae, parturire incipiat copia congesta fastidium.

Pascit pluri-
mos cibo
medico.

CAP. XVII.

Coepit inter haec vir Domini fidelis ad tantum sibi à tot & tantis exhibitum fauorem pauere & tædere, coepit contristari & mœstus esse, coepit talia meditari, taliter conuenire seipsum: Quid est, quod astitas? Nullum tibi lucrum, lucrari mundum, & animae tuae facere detrimentum. O doxa, doxa, inflatio aurium, quam perniciose miseris, cum quibus ludis, illudis? Risui tuo dicerem, si non desperem, Quid frustra deciperis? immò quid decipis? In errorem inducis, quos beatificas: allidis, quos eleuas: deicis, quos exaltas. His & similibus longè affectuosiùs & efficacius, quam nostra queat imperitia capere vel effari, futurum iudicium, dijudicando seipsum, praeueniens & declinans, quasi de nouo statuit mundum fugere, sibi grauius imminentem. Per vias igitur difficiles, per loca potius inuia sub medio noctis silentio cum vno tantum comite, ceteris ignorantibus, exijt fugiens seculum & ipsius honores. Perueniens denique ad coenobium quoddam sui ordinis Cisterciensis, in Germania constitutum, vbi quodammodo surdus esset & mutus, nec intelligens ceterorum verba, nec intellectus ab eis, quam diu licuit, inter eos intrans & exiens, ut simplex Monachus habitauit. Mutauerat enim in via socios, vnum post alterum, occasione quaesita, donec haberet, qui esset ignotus. Quis illas cogitet ferias, illud gaudium, illam solennitatem? Sabbatizabat Deo iuxta desiderium cordis sui, & in suo sibi sabbato complacebat. Sed interim ille sic maneat, cui bonum est tibi esse: ad eos potius redeundum, quos clandestinus desolatur & vehementer affligit abscessus. Manè factò, cum minimè apparet, repleti sunt domestici eius stupore & ecstasi in eo, quod contigerat illis. Quæsitus in cubiculo nec inuentus, quem meritò diligebat: per ecclesias, vicos & plateas quaeritur, & minimè reperitur. Passim interrogant occurrentes, & non est, qui indicet, qui viderit eum, qui audierit verbum quodcunque de eo. Non est qui dicat, Descendit in hortum aromaticum, ut pascatur delicijs spiritualibus, & gratissima caelestium colligat lilia gaudiorum. Egreditur sermo in populum, quod recesserit pastor bonus, lumen oculorum suorum dereliquerit eos, & sublatu sit, in quo erat thesaurus suus & cor suum. Solennis illa frequentia in mœrorem, & vniuersa deuotio vertitur in lamentum. Exeunt, qui perquirant, circumeant regionem, ad loca etiam remotiora procedant. Sed quis vnquam in toto reperiat orbe personam, tam studiosè fouentem latebras & secreta captantem? Veruntamen disponente eo, à cuius facie in immensitate creaturae nullus absconditur, inuentus est, agnitus est: tandem

Vir sanctus
mudi fauore
resperit
scens, fugit
ad Germani-
am ceno-
bium.

Vide animam
vni Deo de-
ditum.

Mirè affligit
eius ab-
sentia sub-
ditos.

aliquando ecclesie sue redditus est & reductus ad suos. Siquidem inter ceteros undique quaritantes, iuuenis quidam, quem a puero ipse nutrierat, ad monasterium illud adueniens, egredientibus fratribus ad laborem, dum singulos intueatur, in eum repente iniecit oculos, & agnitum protinus apprehendit, tenuit & exclamavit. Mirari omnes, & nomine eius audito conuerti, quod lucerna sub modio tam diu latitasset. Sacris eius vestigijs congregatio tota prosternitur, & sibi postulat indulgeri, quod nullam ei reuerentiam exhibuisset ignara. Fleuere singuli, & dignis magnificentie precationibus obedientie eius & humilitatis exempla coeperunt. Flere & ipse pre ceteris, quod indignus foret frui diutius iucunditate concessa, & quod gustatam ultionem sapientie magis esuriens magisque sitiens, retraheretur ad negociosa vitae pericula & labores. Auditum est in terra illa, & celebri sermone vulgatum, quod apparuit vir propheta, potens in opere & sermone. Iterum turba ruit & irruit: iterum fit concursus molestior ab uberibus desiderata quietis auulso. Jam vero enarrari non potest, & superfluum est conari, cum quanta deuotione & exultatione vniuersa terra tanquam rediuuius apparuit, quoniam sicut discipuli viso Doctore, gauisi sunt. Nec minus uberes, & si magis breues, lachrymas succedens gaudium, quam precedens mortificatio parturiuit.

Reducitur
ex mona-
sterio ad
Ecclesiam
suam.

CAP. XVIII.

Parentes &
fratrem ad
cenobium
adducit.
Iohann. I.

Præterquam vir sanctus officio fungeretur Abbatis, vtrunque parentem de seculo nequam eripuit: fratrem verò se minorem Andream, ad Iesum Petrus trahens, recompensauit quodammodo, quod primum Petrus adhuc Simonem, ad eundem præueniens frater eius Andreas adduxit. Hic itaque patrem in Bonavalle constituit, matrem in collegio sanctimonialium foeminarum, loco, qui dicitur sancti Pauli, pro facultate sui sexus & supra, Cisterciensis æmulantium ordinis instituta. Cui adhuc nouellæ plantationi, ad fundatoris instantiam & præceptum Abbatis sui, senior Petrus pluribus annis profuit magis, quam præfuit. Ad eiusdem tamè disciplinæ cenobium, quod Bitumen vocant, ad liniendam arcam, videlicet intus & foris, in virginibus corpore & spiritu sanctis, eandem postea filius matrem transtulit cum sorore, quæ ipsius cenobij multo tempore fideliter & utiliter curam gessit. Nonnullas etiam alias sui generis idem sanctus virgines seu viduas ordinauit. Proximus est Stamedio Tarentasiensis diocesis locus: cui perinde, sicut ceteris quoque religiosis, beneficia plurima sedulus impendebat.

CAP. XIX.

Aliquot in-
signes Epi-
scopi.

Scribi fecerat libros beati Augustini super Psalmos, & nulli adhuc ecclesie deputata fuerat, sed sudabat elemosyna in sinu eius. Præsidebat verò Mauriennensis ecclesie magni meriti Bernardus episcopus, sicut in ea potissimum regione, fecunda virorum paupertas, plures sibi penè contemporaneos insignes edidit sacerdotes: Sanctum videlicet Hugonem Gratianopolitanum, Iohannem Valentinum, Ismidionem Diensem, Airdum & Bernardum, Mauriennenses, nostrum hunc Tarentasiensem Petrum, & Ancelmum Belicensem, super cuius tumulum, dum sepeliretur, diuinitus ignis illapsus, accendit lampades, super eundem locum coram signo Crucis appensas.

CAP. XX.

Accedens sanè prædictus episcopus Mauriennensis Bernardus ad Bitumen, suæ diocesis monasterium, confitenti sibi suas offensiones, vt sapius actitabat, genitrici venerabilis Petri Tarentasiensis, iniunxit huiusmodi poenitentiae fructum, vt supra commemoratos beati Augustini libros suis donari sororibus impetraret. Post breue tempus archiepiscopus affuit, & accedens ad eum mater, interrogabat an necesse sit peccatoribus iniunctam sibi poenitentiam adimplere. Respondenti, Vtique supplicat, vt misereatur animæ matris suæ, cui suus huiusmodi poenitentiam præfuliunxit. Sic eosdem sibi collatos codices eiusdem cenobij virgines, ob reuerentiam largitoris, charius amplectuntur.

CAP. XXI.

Exbd. 20.

Vtrunque verò parentem, dies suos in senectute bona & religiosa conuersatione feliciter consummantem, deuotus ad Deum in officijs omnibus Ecclesiasticis, sed in huiusmodi deuotissimus, sepeliuit: quibus, iuxta mandatum Domini, honorem debitum viuus exhibuit & defunctis.

CAP. XXII.

Beatitu-

Beatitudinum causas & præmia in Euangelio veritas sermone commendans, inter cætera ait: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Quod huic sacro præfuli exercitium seu meritum quia non defuit, sine vlla ambiguitate asserimus, quod in spiritu adoptionis, filij Dei nomē hæreditauit. Implacabiles siquidem inimicitias & odia inueterata frequenter extinxit, grauiã admodum bella compefcuit, desperatas reconciliaciones inter maximos etiam principes, Domino cooperante & sermonem eius confirmante sequentibus signis, effecit. Inter principem suum Comitem Hymbertum & Hildefontium Comitem Tholosanum, in regione Gratianopolitana eo tempore dominantem, non solum multis incendijs, sed & homicidijs guerram diutiùs agitatam, multo labore sedauit. Cuius occasione negocij ad illustrem Anglorum regem Henricum vehementer desideratus accessit, & tam reuerenter exceptus est, vt excedere modum omnem humanum deuotio videretur. In ipso quoque itinere diuina per eum virtus miraculum singulare perfecit, quod diligentius prosequi reor operæ precium fore.

Matth. 5.
Pacis com-
ponenda
quàm fuerit
studiosus.

Hærici An-
glia regis
erga eum re-
uerentia.

CAP. XXIII.

Sancti Symphoriani dicitur castrum Lugdunenſis eccleſiæ, paucis ab vrbe milli- bus diſtans, vbi vir fidelis & religioſorum officioſus ſeduloſque ſuſceptor, magnæ conuerſationis pariter & opinioſis Abbatem ad hoſpitiũ ſuum aliquãdo quaſi vim faciendo pertraxit. Huic iuencula erat filia, miſerabili incommoditate laborans. Egerat enim quædam mulier malefica, per nequitiam inuidæ ſocris inducta, vt languore tabeſceret deſperato, nec viri ſui præſentiam, nec adſpectus vllatenus toleraret. Affectione muliebri genitrix perſuaſa, vt ſatanas ſatanam eiſceret, famoſum quendam maleficum acceſſit. Affuit, explorauit, agnouit, & mulierculam aſſerens inferratam, terit arborum cortices, pocula verbis & herbis infecta propinat. Mordet etiam dentibus proprijs brachium miſeræ mulieris. Res mira, res noua, res, nî fallor, hætenus inaudita. Ab illo quidem languore conualuit, ſed interdum velut ex corde procedere ſentens acus, cruciabaturociter, donec per morſuram brachij, quam nulla cicatrix obduerat, acus educeret vis occulta. Crudele remedium, ſed huiusmodi congruebat authori. Plures in hunc modum, quàm triginta per temporum interualla prodierant: quædam, vt vulgò dicitur, excapſata, quædam admittendis filijs idonea foramina præferentes. Præterea prædictus Abbas ad domum, vbi hæc actabantur, aduenit. Celebris eſt perſona, cuius hoc opus & alia non indigna admiratione narrantur: ſed parcendum adhuc ſuperſtiti, & nomen credidi reticendum. Huic pater anxius miſerabilem exhibet filiam, nec ſine lachrymis lugubrem explicat tragœdiam. Eadem hora fit fides dictis, & ſentiens acum, mulier gemebunda deplorat. Iam peruenerat ad foramen, ſolitus iam præceſſerat cruor, iam cœperat apparere, iam particula eius exierat. Et accedens vnus ex fratribus Laicis, eidem Abbati deſeruiens, cruentam extraxit, annis pluribus ad teſtimonium conſeruandam. Orat Abbas, & locum vulneris tangens, in virtute fidei pollicetur, nec ferrum vltra, nec chalybem exinde proceſſurum. Factũ eſt: ſed mutata materia eſt, malitia necdum proſus extincta. Cœperunt lignei ſudes paruuli, quales vulgò brocas appellant, ex quercino robore vel fraxinei pro ferreis acubus egredi, craſſiores ſpinis & modicè longiores. Nec vnus tamen omnes, ſicut nec acus fuerant, longitudinis vel craſſitudinis erant. Sedecim in hunc modum intra annum & paucos menſes ex muliere ligna prodierũt. Affuit demum reuerendus Petrus antiſtes, cui diuinitus ſeruabatur tantũ miraculi plenitudo. Offertur mulier Miſſarum ſolennia celebranti, ſicut præceperat veſpere præcedenti. Eadem hora ſeptimumdecimum lignum ex muliebri carne egreditur, quod ſub oculis omnium ſacellanus extraxit. Conſtitentem itaque mulierem præſul abſoluit, & ſacram ei tradens Euchariftiam, ab omni deinceps cuiuſcunq; materiei progreſſu iubet eſſe ſecuram. Sic ab omnibus iam præſtigijs liberata, adhæſit viro, filioſq; procreauit. Et, vt dicitur, hodieq; ſuperſtes, virtutem prædicat, quam in ſeiſa feliciter meruit experiri. Petrus de Fraxineto, dicitur pater, notus, etiam honoratus inter conuicaneos ſuos: vt ſi quem dubium nouitas tanta reddiderit, probare forſitan liceat, quod credere detrectarit.

Res valde
mira.

Sanatur ſœ-
mina diũ mi-
ſerrimè af-
ſicta.

CAP. XXIIII.

In diebus eiſdem præſulis, vicinas prouincias & Romani Imperij ex maxima parte eccleſias ſchiſmatica rabies occupauit. Soluſ ipſe ex metropolitanis vel propè ſoluſ regionum illarum & ſchiſmaticis palàm reſtitit, & immunis perſiſtit in eccleſia ſua.

Schiſma ve-
xat Eccleſi-
am.

Sed

Imperato-
tis erga fan-
ctum virum
reuerentia.

Sed plurimos ex circumpositis reuocauit ad catholicam vnitatem, vicinas vndique prouincias liberè penetrans, liberè prædicans clericis & populis, plenè autoritate sermonibus improbos & obstinatos hæreticè arguens prauitatis. Nihilominus tamen deuotus eum colebat Imperator officijs, non minori ei reuerentia obsequens, quàm fauoribus catholicos persequens cæteros circumquaque. Nec deerant, qui indignarentur, qui causarentur, qui conarentur animum principis aduersus eum potius exacerbare, dicentes: Quid sibi vult, Imperator bonè, quod actitas? Nunquid destruere est causam tuam, sic colere, sic honorare eum, qui sic impugnat, qui sic impetit eam? Ille nos detestatur, nos execratur, hæreticos nos denunciatur, nos anathematizat: & tu velut angelum Domini eum suscipis, publicè & priuatim eius prædicans sanctitatem? His & huiusmodi verbis, quantum tamen audebant, crebro pulsabant ariete imperatorij robur pectoris filij diffidentia, filij scelerati. Cui suggestioni Herbertus quidam, Chrysopolitanæ incubator ecclesiæ, præ cæteris insistebat, iterum atq; iterum asseuerans, non sese satis mirari posse, quibus ille præstigijs Imperatorem, tanta præditum ratione, taliter dementasset. Multos enim archiepiscopos, episcopos & abbates, etiam sibi quondam charissimos, pro eadem causa idem Imperator in exilium egerat. Cisterciensis ordinis fratrum non modò personas aliquas, sed numerosa collegia ab eodem Herberto & similibus, si quos tamen similes habuit, suis extrudi cœnobijs non prohibuerat, & huius vnus sese suffragijs quàm suppliciter commendabat. Fertur etiam, quòd eidem nequissimo, monita pessima suggerenti, dignum memoria, dignum dederit admiratione responsum: Si hominibus, vt merentur, contrarium me exhibeo, tunc velis, vt euidenter opponere me incipiam Deo?

CAP. XXV.

Obserua di-
uinam pro-
uidentiam.

Extat in diocesi Chrysopolitana cœnobium, quod Bethania nominatur. Illò venturum Tarentasensem archiepiscopum Herbertus audiens, præmisit, nunciens eadem die sese venturum. Expauit Abbas, & cum multa anxietate in occursum properans viri sancti, ignorare sese, quid ageret, causabatur. Cui ille: Angulus, ait, nobis quantumviscunq; sufficiet: ne turberis. Veruntamen diuina pro eo vltio militauit, & ægritudine occupatus apostata, quòd disposuerat, non impleuit. Exinde vir beatus ad Imperatorem accessit, in ciuitate Chrysopoli constitutum. Vbi etiam ab oppressione Catholicorum, maximè religiosorum, quantum potuit, eius animum reuocauit, regis iram, rugitui similem Leonino, monitis simul & intercessione compescens. Conuenit autem solita deuotione populus ciuitatis ad eum, & innumera etiam de vicinis locis vndique multitudo confluit. Quibus inter cætera de prædicto hæretico verbum faciens, nec ipsius malitiam veritus, nec presentiam Imperatoris, per quem erat intrusus, orationem in dixit omnibus generaliter, vt manus Domini acceleraret ab illius tyrannide ecclesiam liberare, vel mutando hominem, vel multando: vt conuerteretur ad poenitentiam, vel de medio tolleretur. Oratū est, & infra quatuor aut quinque dies miseram idem schismaticum animam exhalauit. Accidit tamen, vt interea visitatus à reuerendo Belleuallensi Abbate, ad primum gratulari videretur aduentum. Conuentus autem de confessione peccatorum, & admonitus de poenitentia, pugillum strinxit, & applicans ori, buccinabat in eo. Post modicum verò deponens manum, quam strinxerat, ore canebat. Erubuit Abbas, quòd non posset aliud obtinere responsum: & agnoscentes iudicium Dei, non sine multa confusione recessit. Necdum vir sanctus de ciuitate exierat, & iam in plausfro boum Herberti cadauer afferebatur infaustum, clamante populo & dicente: Benedictus Deus, qui tradidit impium.

CAP. XXVI.

Confirmat
Catholicos
per Italiam
S. Petrus.

Idem quoque vir sanctus, à catholico Papa reuerendissimo Alexandro tertio accersitus, per Italiam & Tusciam magnificè consolabatur catholicos, & schismaticorum facies ignominia & confusione replebat, cum in ipsis vrbibus, vbi pseudoepiscopi præsidebant, palàm & publicè eandem hæresim condemnaret, vniuerso populo deuotissimis illum obsequijs prosequente, immò etiam Domino signis varijs sermonem confirmante. Nec personæ alterius summus Pontifex tantum honorem exhibuit, nec Romana Ecclesia eo tempore episcoporum aliquem sic admirata est, si creuerit, sic amplexa. Soli respiciebant ad manus eius, vt mûnera consequerentur egeni. Nam spiritalis gratiam muneris omnes pariter affectabant. Et quemadmodum multo tempore per Burgundiam & Lotharingiam actitârât, per regiones Italiae, Tusciae & Campaniæ in aduentu, in statu, in reditu suo celeberrimè sanctitatis eius autoritas in cõsentijs proprijs

proprijs coram Deo fiduciam maximam, coram hominibus reuerentiam & constantiam præbens catholicis, schismaticis nihilominus confundebat intus & foris. Ausus est tamen tyrannus quidam persequi redeuntem, personam eius iniurijs afficere cogitans, vel de equitatis circiter quinque, vel de supellecili tenuissima facere prædam. Cuius inter currendū ruit equus in præceps, & fracto crure, solo decubuit. Expauit homo, & in credens, gratias egit pro damnatione, quam meruit, damno sese potius esse multatum, non minori deuotione procedens ad prosequendum & obsequendum, quàm furore prius ad persequendū fuerat animatus. Secutus denique, & tunc primū confectus est. Pedibus eius aduoluitur, humiliter satisfacit, nec satis illi, quicquid facit, misericordiæ eius tribuens, quòd pro fessore equus occubuit.

Punitur diuinitus quidam malignus

CAP. XXVII.

IN cœnobio positus Longiadi, morem gerere teneor charissimis mihi fratribus & Abbati. Inde est, quòd stylum reuocans à propositis, quæ multorum mihi multum credibili testimonio suggeruntur, inferenda putauit. Ex petitione Lugdunensis episcopi, & venerabilis Abbatis actotius congregationis instantia, ad prædictum monasterium, ut in memoria sancti Bernardi Clarauallis nouum dedicaret altare & cœmeterium benediceret, vir beatus accessit. Summis etenim expetebatur uotis, à quibus tuncque eius præsentia poterat obtineri, & accersiebatur undique, undique trahebatur ad celebranda eiusmodi sacramenta. Affuit certa die pontifex expectatus, & multitudo tanta conuenit, ut negare uiri grandes atque grandæui, similem uisum se uidisse. Veruntamen affuit tentator, opportunitate inuenta, cuidam persuadens argenteam furari erucem, modici quidem ponderis, sed particulam ligni Domini continentem. Aduertitur à fratribus sacrilegium, & sacro præfati sine dilatione suggeritur. Nec cunctatur anathematizare sacrilegum, in uirtute Christi præcipiens, ne prius liceat homini monasterij egredi fines, quàm restituerit signum Crucis, firmiter contestatus, quòd nullatenus posset auferri. Perstitit tamen improbus usque in diem alteram, donec episcopus recessisset. Sed nec tunc egredi potuit, nisi prius reddita cruce, & altari sacro, ubi fuerat, imposita. Uiderat mulier scyphum ligneum, concupiuit uisum, tulerat & absconderat concupitum, absconditum absportabat infelix. Nec mora: punitur in oculis, per quorum fenestras mors introierat. Expetit unum de fratribus, necdum penitus, sed penè cæca uasculum profert, cum satisfactione restituit, & uetricem criminis caliginem mox euadit. Sic accedens unusquispiam ad monasterij ianitorem, coram eo cucullam, quam malè tulerat, in hæc uerba proiecit: Tolle tibi cappam hanc manicatam, quam frequenter attentans efferre non potui, nescio tibi cappam hanc manicatam, quam frequenter attentans efferre non potui, nescio qua uirtute prohibitus. Phreneticum iuuenem, vel potius energumenum, sicut creditum est, & credibile erat, plurimi baiulabant, à die iam septima nec sumentem cibum, nec uerbum aliquod proferentem. Iustus quiescere, iustus loqui, in neutro obtemperabat sacerdoti. At ille sub pectore pulsât hominem, contra dæmonem indignatus. Nec mora, per fluxum uentris obscœnum, ut uisum est, alter dæmonum exijt, & alter mansit, quòd miserum non omninò talis egestio liberauit. Nec moram fecit episcopus propter populum comprimentem: sed cum foris staret, oratorium introiuit, ubi rursus exhibitio iuueni imposuit manus: & odoris dirissimi vomitu repurgatus, ad modicum requieuit, ac deinceps loqui cœpit, cibum sumpsit, & officia reliqua sanæ mentis impleuit. In eiusdem basilica monasterij iam tribus annis surdum & mutum filium mater afferens viro Dei, ad ipsius benedictionem sine mora loquentem liberè & audientem gratulabunda recepit.

Lingonen-
sis

Excommu-
nicat sacri-
legum, & ille
fugere non
potest.

Pœna sacri-
legæ.

Dæmonia-
cus curatur.

Iræ surdus
& mutus.

CAP. XXVIII.

MONASTERIUM Albæ Ripæ à proximo flumine nomen accepit. Huius vicinum oppidum Bairum nuncupatur. Cuius præpositi uxor sterilis cohabitabat annis quindecim viro suo. Adueniente demum archiepiscopo, lachrymabiliter obsecrabat, ut auferret sterilitatis opprobrium ab ea. Cui solita pietate compassus, post orationem & conceptum promissit & partum. Conceptit itaque mulier, & peperit filium, & iuxta uerba archiepiscopi, Iohannes est nomen illi. Siquidem adhuc hodie mater & filius ambo superstites, ambo testes uirtutis existunt. Claudum etiam uirum, nec suis pedibus accedentem, sed oblatum manibus alienis, ibidem sanctus crexit: & ea sibi nunc usque perseuerat gratia, ut liberè gradiatur. Interea cæcus clamans ad eum, ut illuminaretur orabat. Cui ille: Noli, inquit, desiderare, ut uideas: vacaros latrocinij, si uideres. Quod de homine prorsus sibi ignoto, non ab homine, neque per

Sterilis pa-
rit.

Claudus
ambulat.

per hominem, sed spiritu suggerente cognouit. Qui licet non videat, quantum valet, in latrocinij hodie perseuerat. Oblationes fidelium in ecclesia quadam inter Missarum solennia suscipiens, distribuebat egenis, more suo restituens plura pauperibus, quam offerrent. Interea quidam improbus vehementer instabat, & saepe rediens, nihil poterat obtinere, solus referens solam oblatione repulsam. Et dum sese famelicum carere cibarijs clamitaret, chlamyde reuoluta, placentam integram, quam ferebat, sanctus ostendit, dicens: Hanc comede, & ab huiusmodi petitione desiste. De cuius vita & pessimis actibus corripuens hominem, tanta proposuit, ut mirarentur, qui aderant, & cognouerant eum, quod non esset opus, ut quis ei testimonium prestaberet.

CAP. XXIX.

Miracula eius alia.

IN dedicatione oratorij de Busseria, quod est coenobium Cisterciensis ordinis in Eduensi dioecesi constitutum, puer annorum circiter nouem surdus & mutus, ad orationem viri Dei & manus impositionem, auditum pariter & loquelam recepit. Duo etiam fratres, alter surdus, alter surdus & mutus, ab eisdem in commodis ambo liberati sunt. Sed & monachus eiusdem monasterij, per annos septem oculos habens operos albugine, & omnino caecus, audiuit: Ne timeas fili: in proximo est, ut a Deo cures. Et factum est ita. Siquidem intra dies viginti aduenit clericus, qui eandem detraxit albuginem: & deinceps clare vidit. Alsatia dicitur regio prope Rhenum, populosa admodum vicos habens. Hanc ingressus aliquando pontifex reuerendus, in villa, cui nomen Ruseium est, Missarum solennia celebrabat. Cui mulier est oblata, ex graui praecipitio iuncturis ossium dissipatis, per annos circiter nouem vix duobus baculis sustentata procedens. Post orationem & manus impositionem, modicum substernit, & virtutem sentiens, exclamauit. Nec mora: baculos in sublime porrectos baiulans, in columis facta est, & liberè gradiebatur: populusque vociferans, Kyrie eleison, suspensissimè lapides baculis, Dominum collaudabat. Ibi etiam claudi duo protinus sunt erecti: prior, ad tactum eius: posterior, priusquam obtinere posset accessum in medio plebis, diuina vnctione praeventus. Post oblationem hostiae salutaris, sacerdos oblatum sibi per signum Crucis caecum illuminauit, oculos eius liniens ex aqua ad dispersionem digitorum suorum.

Ruseium, quod hodie, ut puto, Rubeaquum dicitur.

CAP. XXX.

EX relatione Stamediensis Abbatis accepi, quod aliquando patrem sanctum familiarum suggestionem conueniens, ait illi: Nonnullos mouet, ut comperi, pater sancte, quod ita passim & incunctanter super aegros manus imponis. Arbitrantur enim & asserunt, quod iam olim tempora miraculosa transferint. Cui tale dedit sanctus ille solita benignitate responsum: Multorum iam non modo charitas refrigerat, sed fides etiam infirmatur. Exigit proinde velut de nouo rigari miraculis, foueri beneficijs fides marcida, fides agra.

Fides miraculis confirmatur.

CAP. XXXI.

* Prusilla

CRusillas * vocatur oppidum Comitis Gebennensis, vbi vir sanctus cum Comite Cipro, & pluribus ex eadem regione personis super quibusdam negocijs conferebat. Ibi tres Epilepticae mulieres miserabiliter corruentes, altera quidem post alteram, palpitabant & elidebantur in terra. Ad supplicationem adstantium per singulas orationem fecit, & incunctanter erectas restituit sanitati. Quanto miserior & miserabilior talis aegritudo videtur, tanto specialior viro misericordiae aduersus eam efficacia suppetebat, ut multos ab ea curauerit, etiam quos non vidit, & vix persona aliqua, post impositionem manus eiusdem, eandem miseriam sit experta.

Epileptica multos liberat.

CAP. XXXII.

EST locus in Alsatia regione, cui nomen Aqueuillare, vbi signatam epilepticam sub celeritate pertransiit, & tam crudeliter misera vexabatur, ut continuè videretur animam redditura. Conuersus pontifex & mulierculam erigens, in aurem eius submissa voce dicebat: Necessè est, ut egrediaris ab ea. Sanata est ergo mulier ab illa hora, & deinceps nihil tale perpeffa. Contigit altera vice, Missarum solennia celebrante viro Dei, vexatum hominem epilepticum exclamare. Compassus ille, & vice sua cellanum dirigens suum, erigi illum praecipit & sanari. Quod utrunque effectui mancipatum est ipsa hora.

CAP. XXXIII.

Puer claudus sanatur.

Visitauit aliquando sanctus monasterium Bellauallis in abundantia suauitatis & gratiae, deuotam sibi congregationem sua benedictione latificans. Oblatum etiam puerum,

puerum, qui languore corporis diurno debilitatus, & maximè pedum deftitutus erat officio, orando & manus imponendo sanauit, vt liberè gradiens exultaret, videntibus etiam cæteris gaudia sua communicans. Mulier prægnans, cum pariendi tempus adesset, periclitabatur, decem diebus parturiens, nec obliuiscatur pressuræ, nullo gaudio succedente. Erat ei vicinus & notus Abbas quidam, cinctorium sacri præfulis cum multa deuotione custodiens. Accersitus itaque, & tam miserabili necessitate comper-

Prægnans partus difficultate absoluitur, cingulo sancti viri festinans.

CAP. XXXIII.

Quanto magis virum Dei mundus prosequatur obsequijs, præconijs extollat, tanto magis metuebat ipse, quod legerat: Si de mundo essetis, mundus quod suum erat diligeret. Cœpit ergo cum viris perfectioribus spiritualis collationis habere tractatum, vtilius fore existimans, pauculos, quos habebat, equos venūdari, & precium dari pauperibus, vt pedes gradiens, quod cōsumere illi cum suis custodibus consueuerant, misericordiæ magis operibus deputaret. Fecissetque voto satis, nisi suggestio rationalis & confestim occurrens necessitas obstitisset. Siquidem persuasum est ei, in sua quidem prouincia id obseruari posse: sed excipiendum ab eiusmodi professione propositi, vt solito vteretur animalium vehiculo, si remotas adire prouincias pro causa inuitabili cogeretur. Nec sine diuino nutu exceptionem eiusmodi sacro præfuli persuasisse videtur vir eximius, & inter amicos charissimus, tunc Altatumbæ, postmodum Claræuallis Abbas Henricus, nunc Albanensis episcopus, inter insignes columnas Romanæ Ecclesiæ loco celebri constitutus. Adhuc enim sermo manebat in eiusdem deliberationis ambiguitate suspensus, & ecce nuncius Domini Papæ, ecceliteræ, ecce mandatum, vt ad reges Francorum & Anglorum sibi reconciliandos sub quanta poterit acceleratione festinet. Ex quorum inimicitijs ecclesiarum destructio, depopulatio regionum, & innumerabilium strages hominum procedebat. Nec videbatur aliud prætolandum, quàm quod dicitur: Fortis impegit in fortem, & ambopariter corruerunt. Huius necessitatis intuitus, & Apostolicæ autoritatis reuerentia, cui in omnibus & per omnia semper obtemperauit, præfulem sanctum descendere fecit in Gallias. Ingressus itaque monasterium Senonensis diœcesis, quod Pruliacum dicitur, & in eo circa spatium mensis vnus infirmitate derentus, plurimis tamen ægrotis beneficia præstitit sanitatum. Et cum maximus vndique & vbiq; ad eum concursus fieret populorum: Nolite, ait sanctus ad fratres, de victualium distributione moueri. Dabit Dominus horreis vestris benedictionem, vt cognoscatis eius virtutem, qui pro beneplacito suo multiplicat, quæ pro sui nominis gloria erogantur. Sic audisse, sic credidisse, sic experimento tum probasse sese testati sunt, per quorum manus conficiebantur panes & distribuebantur: vt cum vix viderentur duplicati posse sufficere, minor solito numerus abundaret. Semel siquidem in hebdomada minùs coquebant in clibano, quàm cæteris mensibus antè solebant.

Iohan. 19.

Mittitur à Papa ad pacem conciliandam inter reges. Ierem. 46.

CAP. XXXV.

Mlles quidam regionis illius, impetrandæ benedictionis obtentu & signorum gratia, ad hominem Dei multos concurrere videns, compassus filio non videnti, optat, vt eius suffragantibus meritis, videns fiat ex cæco, qui suis, vt verebatur, promerentibus culpis, cæcus factus est ex vidente. Cæcum itaq; filium extulit domo sua, sed Pruliacensi cœnobio intulit iam videntem. Obuius enim factus est vir fidelis eunti, panem referens à beato præfule benedictum. Nec moras tulit, magnanimus factus in fide: sed de mica panis collyrium nouum conficiens, oculos filij cum diuini nominis & eiusdem præfulis inuocatione liniuit. Cooperantibus ergo sibi virtute fidei & benedictionis effectu, ad vñtionem primam sacri collyrij aperti sunt oculi eius: & vidit, & gaudius est se videre. Sic gratulabundus illuminatum filium pater ostendit, quem sperauit illuminandum fore: & qui veniebat oblaturus preces, exhibiturus peruenit gratiarum potiùs actiones.

Cæco reditur lumē.

CAP. XXXVI.

P

Cor-

Corbolium dicitur oppidum regis Franciæ, quod Sequana fluitius alluit, in Parisiensi dicecesi constitutum. Huius præposito grandis erat non modò gratia apud dominum suum, sed & in palatio locus. Quem in occursum præfulis sancti mittere studuit rex deuotus, præcipiens non modò humanitatis officia, sed debitam reuerentiã à suis omnibus ei in locis omnibus, quantum pateretur, impendi. Sic in oppido supradicto humilis seruus Christi de mandato regis in regia dõmo suscipitur. Nec poterat vsquam, licet debili, præ multitudine concurrentium, necessaria requies exhiberi. Erat autem spiritus fortis, spiritus promptus in infirma carne, & ætate iam pigra. Eidem sanè præposito erat clauda à natiuitate filia, iam quinquennis, sicut apparuisse viderur. Sic nata fuerat ad gloriam Dei, & serui fidelis honorem. Cuius sacris oblatra vestigijs, post orationem & manûs impositionem erecta est, & nouos faciens gressus pedibus suis, ambulauit, pro ætate magnificans Deum, & suo gratias referens creatori. Sic deuotos hospites exhilarauit dupliciter hospes bonus: nec modò subijt admiratio pro virtute, sed familiarius gaudium pro persona. Transeamus Parisiensium vota permaxima, concursus intolerabiles, & molestos, qui exhibebantur, honores. Expectant Reges, expectant principes, multitudo incredibilis præstolatur pro verbo pacis, & aduentu tanti præfulis, iuxta Caluum montem in confinio Franciæ & Normanniæ congregata. In cuius occursum non tam currit, quàm aduolat, rex Anglorum, & ad conspectum longius positi equo desilit, immò ruit, amplectitur pedes, cappam detrahit vndique laceratam, vndique decurtatam. Nec articulas tollit, vt ceteri confueuerant, quanuis agrè ferret antistes. In hoc solo nil sua sibi autoritas poterat suffragari, nil prohibitio, nil indignationis ostensio, nil intentatio maledicti. Causari fratres qui simul venerant, & dicere, (siquidem animum regis exploratum ire volebant.) Inter regias gazas semicinctia quid facient vetusta? Quibus ille tale dedit non sine multorum attestatone responsum: Aliter vobis loquendum fuerat, si sciretis de ipsius cingulo, quod præteritis annis accepi, quantis ægrotantibus remedia, quanta prouenerint beneficia sanitarum.

CAP. XXXVII.

Circa eadem loca confederat Archiepiscopus, cum personis magnis habens de reformanda pace tractatum. Et ecce vidua pauper suum magis & suæ filia, in commodum sentiens, quàm regum inimicitias, vel pericula reputans regionum, increpantibus alijs, alijs prohibentibus, irruiat, mutam à natiuitate filiam secum trahens. Nec in tanta frequentia personam humilem Archiepiscopus asperratur, non altum sapiens nec in alto. Inclinator ad supplicem, & oratione præmissa, infusum proprio sputo pollicem mittit in os puellæ, linguæ eius & labijs imprimens signum crucis. Sic præcipiente eo, verba, quæcunque prædiceret, post eum similiter resonabat: sic deinceps est locuta, sic loquens, reddita matri suæ. Nec mora, necessitudinem matri redhibens alteri filius, claudam attulit in asello. Cuius ille renes & debilia membra consignans, in partem secedere fecit, & diuinam misericordiam præstolari. Post paululum, filio suadente, vt ascenderet asinum & rediret: Mina, ait, potius, mina asinum, & præcede. Sic præcessit ille, & sanata illa secuta est, multis cum multa admiratione prosequentibus eam.

CAP. XXXVIII.

Altera die cum rege Francorum Ludouico & Anglorum iuniori rege, & Flan-drensi Comite, multis vndique circumstantibus, super eodem negotio, pro quo venerat, familiariter conferebat. Interim mater filij iam duodennis, sed ab annis septem eadem mater cæci, ad cuneum illum cum filio supplex & gemebunda peruenit. Videns autem vir sanctus, quòd à ministris regum miseræ mulierculæ negaretur accessus, ab eisdem potius eam sibi cum filio præcepit exhiberi. Cuius necessitate comperta, tenens pueri crinem, & misericorditer blandiens, quid optaret, interrogabat. Cui ille: Domine, vt videam. Protulit nummum pontifex, & in manum pueri dedit illum, Intrinctis etiam digitis in salua oris sui, super oculos eius & verticem capitis signum crucis edidit, & paulisper orauit. Intuebantur reges cum cæteris, & mirabantur, inuicem colloquentes, inuicem conquiritentes, an iocus foret, quod vir sanctus seriùs actitabat. Interea cœpit puer paulatim visum recipere, cœpit nummum, quem tenebat, cœpit homines intueri, cœpit gratulabundus & laudans dicere matri suæ: Video mater, video, video arbores, video omnes & omnia, quæ circumstant. Ad hæc illa velut ad altare sacrosanctum conuersa ad præfulem, flexis genibus, porrectis mani-

Regis Fran-
ciæ reuerē-
tia erga san-
ctum virū.

Sanatur pu-
ella clauda.

Item regis
Angliz.

Vide quid
tantus rex
tribuat eius
laceræ vesti-

Notalector

Muta loqui-
tur.

Clauda am-
bulat.

Cæcus puer
illuminatur.

manibus & directis in eum oculis, orationi studiosius insistebat. Auditum est & com-
pertum, quia cæcus visum recepit. Ipse quoque Francorum rex, diligentius inquisita
& cognita certius veritate, non dissimulauit flexo genu virtutem in puero adorare di-
uinam, caput eius oculosque deosculans, & honorans oblatione propria manum
eius. Nec mirum, quod mira deuotio in cæteris etiam secuta est tanti regis exemplū,
tantum miraculum profecuta.

Vide deuotio-
nem regis
Gallorum.

CAP. XXXIX.

Aduenit interea caput ieiunij Quadragesimalis, & in cœnobio mortui maris of-
ficiū illud solenne reuerendissimus celebravit antistes. Imposuit etiam cineres
capiti regis Angliæ benedictos, & suorum, qui propter hoc ad monasterium illud ad-
uenerat ipso die. Cæterum miles quidam, ante multum tempus balista iaculo in tem-
pore vulneratus, & extrunc altero oculo nihil penitus videns, multa precum instantia
postulabat eius restitutionem. Excusare coepit vir Dei, & grauius solito homini dissua-
dere, ne supra vires suas vel merita sua exigeret tale aliquid ab humilitate sua. Instittit
tamen & perstitit, nulla dissuasione desperans, sed magnanimior factus in fide. Itaque
tangitur, benedicatur & emittitur, praefolatur misericordiam Dei. Exijt, expecta-
uit, aduertit, & paulatim luce reddita, vtroque vidit oculo, sicut olim. Festinauit quoque
ad regem, gaudium suum domino suo sine dilatione communicans. Sermo procedit
in publicum, & opus bonum pulchrius elucescit in commune deductum: ex multarum
denique personarum facierum deuota resonat & solennis gratiarum actio & vox
laudis.

Cineres be-
nedicti.

Cæco lumē
reformatur.

CAP. XL.

Quod deuotus frater Hugo de Aceruilla, monachus Cisterciensis, licet ignorans
ipsam mihi in manibus esse materiam, praesentialiter suggerit, nullatenus decet
omitti. Nempe adstruit fidem religiositas hominis non ignota, & praesertim credibi-
litas veracissima, & credibilis veritas testimonij eius in conuersatione etiam seculari.
Dum venisset Archiepiscopus ad oppidum primum Normanniæ, quod Gisfortium
nuncupatur, praedictus Hugo, sub rege Francorum militans, à ianitoribus & custodi-
bus oppidi vix impetrauit ingressum. Eadē hora vidit oblatum Archiepiscopo puerū,
ab imminentis mortis periculo liberari. Fluxu siquidem narium totus videbatur cor-
poris eius cruor exhaustus, vt vix vitalis caloris aut coloris aliquid appareret in eo. Sic
non erat vox neque sensus, non motus aliquis, nisi quantum mouebatur à suis. Orauit
homo Dei super exanguem puerum, cui solum videbatur superesse sepulcrū, & ex spu-
to suo tetigit labia vix tenuiter respirantis. Nec mora: aperuit labia, aperuit oculos,
& tanquam rediuius apparuit in momento. In pago Parisiacensi cœnobio cuidam
Edera nomen dedit, vbi multa sanctimonialia habitant mulieres. Ibi quoque per san-
ctum praesulem duobus reddidit Dominus surdis auditum, & viro media corporis parte
premortuo, arida manus & pedis restituit sospitatem. Alta quoque Brueria mona-
sterium dicitur alterum, religiosi admodum ordinis fontis Ebrandi, ducentas circiter
sanctimoniales foeminas Domino deuotissimas habens. Illic aliae poenitentes velut in
ergastulo praeteriti temporis commissa deplorant, aliae virgines implorant in thalamo
sponsi sui gratiam, modis omnibus centendentes, vt siue praesentes, siue absentes, pla-
ceant ei. Ad petitionem ergo Reginae Francorum visitat ancillas Christi, merito desi-
derabilis & plurimum desideratus antistes, vbi etiam nouum consecrauit altare, &
ibidem per signum Crucis puellam caecam illuminauit.

Puer penē
exanimis
restituitur.

Brueria in-
signe cœno-
bium.

Signo cru-
cis caeca il-
luminatur.

CAP. XLI.

Tricesimum tertium annum, partem videlicet tertiam numerorū, quos laua con-
tinet, in pontificatu vir beatus implebat, & à partibus ei duabus reliquis parcens,
filium dexteræ transferre disponebat ad dexteram diuina vocatio. Nam & numerum
ipsum creditur consecrasse Saluatoris ætas in carne. Accedentem igitur ad cœnobium
Bellæuallis, in Chrysopolitana diocesi constitutum, ardor febrium violentus in-
uasis, & iuxta vicum proximum, qui domini Martini dicitur, aliquandiu requieuit. Vbi
postmodum ab incolis signum Crucis erectum, & fideliter quamplurimis imploran-
tibus ægris praestita praedicantur remedia sanitatum. Perueniente demum antistite sa-
cro ad monasterium, congregatio omnis exultauit in gaudio, & per loca vicina de
ipsius aduentu celebris & iucunda admodum fama percubuit. Aegritudine ta-
men eius audita, qui multorum aegritudines suis orationibus depellebat, metus in-
gens & moeror subiit, omnes pariter occupans intus & foris. Quos supra vires iam

Nota præclarum enim tantum viri.

Vir beatus migrat' e corpore.

Obijt anno Christi 1171. ætatis suæ 79.

iamque deficientis corpusculi animus consolabatur inuictus, solitæ benignitatis & hilaritatis gratiam singulis exhibens, suam dissimulans ipse fixuram. Cuius omnis semper actio, omnis affectio, & ipse totus humilitas & deuotio, totus charitas & compassio fuit. Interea solennitas inuentionis sanctæ Crucis aduenit, in qua Dominus disposuerat eiusdem Crucis fidelissimum adoratorem, feruentissimum amatorem, præconem sedulum exaltare. In qua etiam tricesimustertius annus à susceptione electionis impletus est, ut dies nulla superexeresceret, nulla deesset. Et forsitan minus id fuerat attendendum, nisi quia Saluator quoque, ut quidam sapiunt, ipsum sibi numerum à conceptione ad passionem usque compleuit. Præuenerat autem Dominicis sacramentis exitum præmunire, quorum fuerat multo tempore deuotissimum executor. Omnibus tandem ritè completis, in medio psallentium & orantium filiorum, quibus paternæ benedictionis hæreditatem legauerat locupletem, feliciter est appositus ad patres suos. Ad quem multæ prius ecclesiasticæ & seculares personæ, humiles & honorabiles, ex eadem regione conuenerant: sed ad eius præsertim exequias innumerosior, si tamen numerabilis, multitudo concurret. Excubias ergo peruigiles circa sacratissimum corpus diebus noctibusque duabus in psalmis & canticis spiritualibus celebrârunt. Tertio demum die ab Archiepiscopo Chrysopolitano, per ipsius opem & operam iam catholico, cum Abbatibus plurimis coram sacro altari, in honore beatæ Mariæ semper virginis dedicato, sepultus corpore, virtutibus viuere comprobatur. Et quoniam annos natus ferme viginti, ad monasterium sese contulit Bonæualis, ubi circiter decem annos, & tantum dem in Stamedio consummauit, additis trigintatribus in episcopatu completis, ad septuagintatres numerus annorum vitæ eius affurgit. In cuius transitu annus erat millesimus centesimus septuagesimus primus ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi, qui cum Patre & Spiritu sancto vnus est super omnia Deus benedictus in secula, Amen. Octauo Idus Maij, dies natalis eius: tertio Idus Septembris, Translatio eius.

TRANSLATIO S. NICOLAI EPISCOPI EX MYRA LYCIAE VRBE AD APVLIAE OPPIDVM BARIVM
vel Barum: scripta ab Ioanne Archidiacono Barenfi, iubente Vrhone Barenfi & Canusino Archiepiscopo, circa annum Domini millesimum octogesimo octauum, aut circiter.

PROLOGVS.

Niuerſis Chriſti Eccleſijs literis noſtris cognoscenda ſignificamus, quæ miranda & veneranda noſtris in temporibus Nicolai beatiffimi famuli ſui meritis pro ſanctiffimis omnipotens Deus mortalibus inſinuare dignatus eſt: videlicet qualiter de Myrea metropoli Barenſibus per pontum transferentibus, illius artuſacratiſſimi Barum ſunt apportati: vbi ſunt etiam innumera oſtenſa virtutes & ſtupenda miracula: quæ non ſolum generationi præſenti vel voce vel ſcripto notificare curamus, ſed etiam noſtra poſt tempora generi venturo memoria & relationibus digna diligenter relinquere laboramus. Nos etenim certiffimè nouimus, omnis quoque totum per orbem diſuſa frequentibus argumentis eſt experta fidelis Eccleſia, quoniam licet maieſtas omnipotens aliorum ſanctorum pro meritis apta & gratiffima beneficia ſuis Chriſticolis dignatur concedere: maximè tamen pro huius ſæpiſſimè largiri non diſtulit, quæcunque appetunt ſuffragia illius inuocato pro nomine. Et idcirco ſub iſto vocabulo plures per omnes nationes & prouincias, vbi Chriſtus Dominus colitur, quàm aliorum ſanctorum conſecrata inueniuntur baſilicæ: & mortales plures ſunt, qui ſancti huius ſolennia celebrant, quàm qui aliorum. Pro quo enim tam celeriter aliquis aliquo in periculo poſitus ſenſit cælitus adiutorium? Neque enim hoc proferimus, ut ſanctis derogemus alijs, vel animaduerſione illorum merita minuamus: ſed iſtius virtutes prædicamus, vitæque continentiam & conſtantiam miramur, & mirando collaudamus, qui tantam apud Deum hac in vita & poſt hanc vitam obtinuit & obtinet gratiam. Quam ob rem nec minori læritia & celebritate iſta, quæ eſt in Translatione, debet à fidelibus honorari feſtiuitas, quàm illa, quæ ſua de dormitione celebratur ſolennitas.

S. Nicolaus quàm celebris in Eccleſia Dei.

Festū translationis S. Nicolai.